

Опікун над майном

безвісно відсутньої особи як суб'єкт виконавчих правовідносин



Є. О. Ятченко

кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін юридичного факультету Міжгалузевої академії управління

Досліджуються правовий статус та підстави участі опікуна над майном безвісно відсутньої особи при виконанні судових рішень майнового характеру в Україні. Значна увага приділяється розгляду та застосуванню положень про опіку та піклування, про законне представництво, про довірче управління тощо до розв'язання проблемних питань участі опікуна над майном у виконавчих правовідносинах.

Ключові слова: виконавчі правовідносини, опікун, безвісти відсутня особа, законний представник, довірче управління, заміна боржника та стягувача.

Исследуются правовой статус и основания участия опекуна над имуществом безвестно отсутствующего лица при исполнении судебных решений имущественного характера в Украине. Большое внимание уделяется рассмотрению и использованию положений об опеке и попечительстве, о законном представительстве, о доверительном управлении и т. д. в разрешении проблемных вопросов участия опекуна над имуществом в правоотношениях в исполнительном производстве.

Ключевые слова: правоотношения в исполнительном производстве, опекун, безвестно отсутствующее лицо, законный представитель, доверительное управление имуществом, замена должника и взыскателя.

It has been investigating the foundations of the participation and the legal state of the trustee by the property, that is belong to unfounded absent person, when the judicial property resolutions are executing in Ukraine. In the article the great attention is devoted to pointing out and use of the legislative by the trust and care, by the authorized representation, by the trusting management and other for permission with problems, that is put on the participation of the trustee by the property in the executive legal relations.

Keywords: executive legal relations, trustee, unfounded absent person, authorized representative, trusting management, commutation by debtor and collector.

Чинним законодавством України передбачені обставини, що зумовляють обов'язкове зупинення державним виконавцем виконавчого провадження, зокрема оголошення безвісно відсутнім стягувача або боржника. У цьому випадку зупинення виконавчого провадження триває до визначення правонаступників боржника, тобто особи, яка визнана судом безвісно відсутньою. При цьому слід зауважити, що особа, яка визнана судом безвісно відсутньою, вважається живою, і до виявлення її правонаступників необхідно дочекатися визнання цієї особи померлою та прийняття спадщини спадкоємцями. Цей процес очікування може тривати не один рік, протягом цього строку виконавчі дії не проводяться, відтак необґрунтовано страждають законні

інтереси стягувачів, зтягується належне виконання рішень судів тощо. Законодавець допускає можливість, у разі коли стороною виконавчого провадження є особа, визнана судом безвісно відсутньою, залучення до участі у виконавчому провадженні як представника цієї особи опікуна над її майном, при цьому не конкретизуються повноваження такого представника із урахуванням того, що виконавчі дії не проводяться. На нашу думку, необхідно конкретизувати правовий статус опікуна над майном безвісно відсутньої особи у виконавчому провадженні, здійснити пошук шляхів, які дозволять мінімізувати строки зупинення виконавчого провадження та зберегти баланс інтересів суб'єктів правовідносин, які складаються у виконавчому провадженні (далі – виконавчі правовідносини).

Значну увагу дослідженню проблем виконавчого провадження та особливостей участі у виконавчому провадженні окремих суб'єктів виконавчих правовідносин приділяють вітчизняні науковці, зокрема: А. В. Андрушко, Ю. В. Білоусов, С. С. Бичкова, О. Г. Жуковський, Р. В. Ігонін, І. Д. Копайгора, В. А. Кройтор, М. П. Омельченко, О. Л. Сеньків, Д. М. Сибільов, Є. І. Фурса, С. Я. Фурса, К. В. Шкарупа, М. Й. Штефан, С. М. Штефан, С. В. Щербак та ін. Однак питання участі у виконавчому провадженні опікуна над майном безвісно відсутньої особи, його правовий статус та особливості виконання ним своїх повноважень недостатньо вивчені.

Відтак, метою цієї роботи є дослідження норм цивільного права, присвячених сутності, правовому статусу та особливостям участі у цивільно-правових відносинах опікуна над майном безвісно відсутньої особи, конкретизації його правового статусу як суб'єкта виконавчих правовідносин, пошук шля-

хів оптимізації строків зупинення виконавчого провадження, зокрема шляхом визнання опікуна над майном як процесуального правонаступника безвісно відсутньої особи у цивільному процесі та виконавчому провадженні.

Відповідно до частини 3 статті 9 Закону України «Про виконавче провадження» від 21.04.1999 р. із змінами та доповненнями (далі – Закон), якщо стороною виконавчого провадження є особа, визнана судом безвісно відсутньою, державний виконавець своєю постановою залує до участі у виконавчому провадженні особу, яка є опікуном над її майном [1, с. 9]. Слід зауважити, що в цьому Законі не конкретизовано, який саме вид представництва має місце у виконавчому провадженні у випадку залучення опікуна над майном безвісно відсутньої особи. Згідно з частиною 3 статті 39 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України) права, свободи та інтереси особи, яка визнана безвісно відсутньою, у суді захищає опікун, призначений для опіки над її майном [2, с. 21]. Як видно з назви та змісту ст. 39 ЦПК України, зазначена особа набуває правового статусу законного представника у цивільному процесі. Підтримує таку позицію законодавець й частина науковців, вказуючи, що опікуна над майном особи, визнаної судом безвісно відсутньою, іншу особу, яка вживає заходів щодо охорони майна, слід розглядати як законних представників [3, с. 117]. На наш погляд, позиція про розгляд правовідносин, що виникають в результаті встановлення опіки над майном безвісно відсутньої особи, як представницьких є дискусійною. Як у цивільних процесуальних, так і в виконавчих правовідносинах, має місце певне ототожнення правового статусу як законних представників осіб, що здійснюють опіку та піклування над особистістю (малолітніми, неповнолітніми, недієздат-

ними особами та особами, цивільна дієздатність яких обмежена), а також осіб, які здійснюють опіку над майном в інтересах інших осіб, зокрема визнаних судом безвісно відсутніми.

Вже ранньому римському праву був відомий такий вид законного представництва, як *sua bonorum*, що мало місце тоді, коли особа володільця майна ще не була встановлена або ж існування чи перебування її ще не було відоме, зокрема й у випадку безвісної відсутності володільця. На відміну від класичної опіки (піклування) це була опіка, яку римська держава здійснювала не над особою, а над майном, така опіка потребувала в деяких випадках представництва опікуном майна (куратором) інтересів осіб, які могли в майбутньому стати власниками цього майна [4, с. 9]. Однак, як зазначає О. А. Підпригора, опіка і піклування призначалися лише над тими особами, в яких було певне майно, якщо ж не було майна, то не було опіки й піклування, оскільки головним обов'язком опікунів та піклувальників було піклування про майнові інтереси підопічних. Окрім управління майном підопічних і піклування про прирощення цього майна, опікуни й піклувальники, якими не могли бути кредитори та боржники підопічного, також турбувалися про особу підопічного, його виховання, розвиток тощо [5, с. 104]. Тобто в ті часи основним завданням опікунів та піклувальників, навіть при встановленні класичної опіки та піклування над особою, була турбота не так про власне особу підопічного, як про прирощення її майна. Оскільки дії куратора в обох випадках, а саме: класичної опіки чи піклування над особою та опіки над майном відсутньої або ще невідомої особи, зводилися переважно до управління майном, то й розмежування зазначених видів законного представництва в ті часи було ще не значним. Слід

також врахувати, що за часів римського приватного права ще не набув належного розвитку інститут довірчого управління майном, а відтак останній не міг бути покладений в основу регулювання досліджуваних правовідносин.

У сучасному суспільстві, на відміну від суспільства Стародавнього Риму, основною цінністю є людина, що знайшло відображення і в чинному законодавстві України, зокрема у гл. 6 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України), де визначаються мета та базові положення про опіку і піклування, виходячи з того, що базовою є опіка над особистістю. При цьому наявність чи відсутність майна у такої особи не є визначальним фактором для встановлення опіки та піклування. Застосування ж низки положень інституту опіки та піклування над особистістю до регулювання правовідносин щодо встановлення опіки лише над майном без встановлення опіки над особистістю, зокрема у випадку визнання судом особи безвісно відсутньою, не є вдалим, оскільки об'єкти правовідносин мають суттєві відмінності.

Відповідно до частини 4 статті 63 ЦК України опікун і піклувальник призначаються переважно з осіб, які перебувають у сімейних, родинних відносинах з підопічним, з урахуванням особистих стосунків між ними. Це положення є цілком виправданим і доречним, оскільки серед обов'язків опікуна над особистістю центральне місце займають забезпечення підопічному необхідних побутових умов, здійснення за ним догляду і лікування, забезпечення належного виховання тощо, а обов'язки щодо управління майном особи, над якою встановлено опіку, носять переважно субсидіарний характер. Для здійснення належного управління майном безвісно відсутньої особи на перший план виходять професійні якості опікуна над майном, особи-

сті ж стосунки не відіграють визначальної ролі. У випадку відсутності в опікуна над особистістю необхідних знань, навичок або можливості здійснювати управління майном підопічного, відповідно до положень чинного законодавства, зокрема ч. 4 ст. 72 та ч. 1 ст. 74 ЦК України, управління здійснює інша особа з дозволу органу опіки і піклування на підставі укладення відповідного договору з управителем.

Науковці, зокрема С. Є. Морозова, розрізняють опіку над фізичною особою й опіку над майном. Опіка над майном встановлюється у випадках, коли власником майна є особа, над якою встановлено опіку чи піклування, і це майно розташоване в іншій, ніж місце перебування підопічного, місцевості; коли судом визнано фізичну особу безвісно відсутньою; коли місце перебування фізичної особи невідоме; коли визнано фізичну особу – підприємця безвісно відсутньою, недієздатною чи обмежено її цивільну дієздатність, або якщо власником майна, яке використовується у підприємницькій діяльності, стала неповнолітня чи малолітня особа [6, с. 562-564]. Як бачимо, коло випадків необхідності правового регулювання опіки над майном досить широке, при цьому не завжди є необхідність здійснення опіки над особистістю, відтак для регулювання зазначених правовідносин недостатньо лише норм, закріплених у гл. 6 ЦК України.

Опікун над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, відповідно до ч. 3 ст. 44 ЦК України, приймає виконання цивільних обов'язків на її користь, погашає за рахунок її майна борги, управляє цим майном в її інтересах. За необхідності постійного управління майном безвісно відсутньої особи воно передається за рішенням суду в довірче управління особі, що визначається органом опіки та піклування, останній

із управителем укладає договір про довірче управління. Управитель вправі, відповідно до цього договору, вчиняти будь-які дії в інтересах відсутнього власника. При цьому правочини управителя укладає від свого імені, вказуючи, що діє, як управитель майном [7, с. 53]. Отже, окрім опікуна над майном особи, визнаної безвісно відсутньою, орган опіки та піклування може укласти договір про довірче управління ще й з управителем, керуючись при цьому ще й положеннями гл. 70 ЦК України. Управитель вчиняє будь-які дії в інтересах власника, яким є безвісно відсутня особа, а також відповідно до ст. 1043 ЦК України несе підвищену відповідальність і зобов'язаний відшкодувати завдані збитки та упущену вигоду. Поряд з цим відповідно до ст. 71 ЦК України опікун над майном, а управитель виконує ці функції відносно частини майна, не має права вчиняти ряд правочинів без дозволу органу опіки та піклування, що є досить суттєвим обмеженням права довірчої власності управителя. Зазначені обмеження права розпорядження майном підопічного виправдані та доцільні у випадку встановлення опіки над особистістю, при призначенні якого не вимагається наявність у нього спеціальних знань і навичок в галузі управління майном, однак втрачають смисл, коли управління майном здійснює професіонал і несе при цьому підвищену відповідальність. На нашу думку, при необхідності постійного управління майном функції опікуна над майном особи, визнаної судом безвісно відсутньою, слід покласти на довірчого управителя, включивши до обов'язків останнього ще й положення, передбачені ч. 3 ст. 44 ЦК України для опікуна над майном. Якщо ж такої потреби в професійному управлінні майном немає, а це може бути визначено навіть виходячи із опису майна, який складає нотарі-

ус на підставі рішення суду про визнання особи безвісно відсутньою, то функції опікуна над майном може здійснювати хтось із родичів, зокрема члени сім'ї безвісно відсутньої особи, або інша особа, яка не є фахівцем з управління майном, але тоді тільки під контролем органу опіки та піклування.

Згідно з частиною 2 статті 1030 ЦК України допускається, хоча і як виняток, передача в довірче управління грошових коштів. Підтримуючи думку Р. А. Майданника про те, що договір управління майном може передбачати обов'язок управителя передати частину доходів від використання грошових коштів установнику або визначеному ним вигодонабувачу [7, с. 936], вважаємо, що при укладенні договору управління майном безвісно відсутньої особи управителю мають бути передані і грошові кошти, і це має бути одним із випадків, які передбачені законом. Прийнятною може бути передача грошових коштів управителю, з покладенням на останнього обов'язку відраховувати певну суму за використання ним коштів на спеціальний поточний рахунок, відкритий у банківській установі органом опіки та піклування. Якщо ж немає потреби укласти договір довірчого управління майном і опікуном над майном визнається непрофесіонал, то наявні готівкові та безготівкові кошти також доцільно акумулювати на спеціальному поточному рахунку, відкритому в банківській установі органом опіки та піклування, з якого опікун над майном зможе отримати кошти лише з дозволу органу опіки та піклування. Кошти на зазначеному рахунку можуть бути використані для обслуговування боргових зобов'язань безвісно відсутньої особи, зокрема вимог стягувачів у виконавчому провадженні.

Відповідно до частини 1 статті 1040 ЦК України звернення стягнення на майно, передане в управління, за вимогою

кредитора установника не допускається, окрім двох випадків, передбачених цією ж правовою нормою. Відтак передача майна в довірче управління створює додаткові перешкоди для задоволення вимог кредиторів особи, визнаної судом безвісно відсутньою. З метою усунення цієї перешкоди пропонується зазначену ст. 1040 ЦК України доповнити частиною другою такого змісту: «Допускається у передбачених законом випадках звернення стягнення на майно особи, визнаної судом безвісно відсутньою, передаче в управління. Визначення черговості та порядку вилучення майна із довірчого управління здійснюється за погодженням із управителем, який є опікуном над майном безвісно відсутньої особи».

Підтримуємо позицію Н. І. Майданик про те, що не можна ототожнювати представництво з довірчим управлінням майном, оскільки управитель діє від власного імені та уповноважений вчиняти невідзначене коло юридичних і фактичних дій, необхідних для досягнення встановленої установником (довірителем) мети управління майном [8, с. 559-561]. Отже, особа, яка здійснює довірче управління майном (управитель), не виступає як законний представник установника управління чи вигодонабувача, відповідно й особи, визнаної судом безвісно відсутньою. Схожу позицію підтримує й Р. Б. Шишка, зазначаючи, що слід відмежовувати представництво від іншої подібної діяльності, оскільки не є представником особа, яка хоча й діє в чужих інтересах, але від свого імені [9, с. 307]. Навіть у випадку, коли не укладається договір про довірче управління, а просто договір про управління, опікун над майном здійснює правочини від власного імені.

Зміст представництва за законом полягає у тому, щоб усунути недоліки в дієздатності окремих категорій суб'єктів цивільних правовідносин. До переліку

законних представників українське цивільне законодавство відносить: батьків, усиновлювачів, опікунів і піклувальників [8, с. 562]. А зміст опіки над майном полягає в належному управлінні, яке дозволить зберегти і примножити матеріальні цінності в інтересах іншої особи, в т. ч. й безвісно відсутньої, уникнути штрафних санкцій за несвоєчасне виконання зобов'язань тощо. Отже, попри певну подібність регулювання правовідносин щодо опіки над особистістю та опіки над майном, існують суттєві відмінності в суб'єктному та об'єктному складах, змісті зазначених правовідносин, а відтак вони мають регулюватися різними правовими інститутами. Різняться й вимоги, яким мають відповідати опікун над особистістю та опікун над майном.

Оскільки опікун над майном особи, визнаної судом безвісно відсутньою, не є її законним представником, то виникає потреба визначитись із правовим статусом опікуна над майном у цивільному процесі та виконавчому провадженні. Управляючи майном, опікун вчиняє правочини від власного імені, тому у разі порушення укладеного ним договору саме він, а не безвісно відсутня особа має виступати позивачем або відповідачем у суді. Якщо настав час виконання зобов'язання, взятого свого часу особою, яка визнана судом безвісно відсутньою, то обов'язок погасити цей борг законом покладено на опікуна над майном, отже, саме він стає зобов'язаною особою, яка має вчинити певні дії щодо погашення боргу, хоча й за рахунок майна, переданого в управління. Якщо ж опікун над майном не здійснив необхідних дій, то має місце винна поведінка саме опікуна над майном, а відтак позов слід пред'являти саме до опікуна над майном з вимогою здійснити погашення боргу. На нашу думку, справедливим має стати рішення суду, згідно з яким по-

гашення боргу має здійснюватися за рахунок майна безвісно відсутньої особи, а штрафні санкції за несвоєчасне виконання слід застосовувати до опікуна над майном, якщо саме він прострочив виконання зобов'язання. У цій ситуації фактично має місце заміна боржника у зобов'язанні, з урахуванням згоди кредитора, оскільки погашати борг має опікун над майном, хоча лише в межах переданого йому в управління майна.

Відтак опікун над майном безвісно відсутньої особи в цивільному процесі має отримати статус сторони або третьої особи, оскільки процесуальне правонаступництво можливе у випадку заміни кредитора чи боржника в зобов'язанні, а також в інших випадках заміни особи у відносинах, щодо яких виник спір. Відповідно до статті 37 ЦПК України суд має право залучити опікуна над майном безвісно відсутньої особи до участі в уже розпочатій цивільній справі як правонаступника. Отже, пропонується текст ч. 3 ст. 39 ЦПК України помістити до змісту ст. 37 ЦПК України і розглядати як ч. 3 ст. 37 ЦПК України.

Невдалою є й правова конструкція залучення державним виконавцем до участі у виконавчому провадженні як представника опікуна над майном безвісно відсутньої особи. Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 37 Закону виконавче провадження підлягає обов'язковому зупиненню у разі визнання судом безвісно відсутнім стягувача або боржника і якщо встановлені судом правовідносини допускають правонаступництво. Тривати ж таке зупинення виконавчого провадження, відповідно до ч. 2 ст. 39 Закону, має до визначення правонаступників боржника. Залишається незрозумілим, яких саме правонаступників мав на увазі законодавець. Адже спадщина у разі визнання особи безвісно відсутньою не відкривається, а тому спадкоємці як правонаступники

можуть з'явитися хіба що після оголошення цієї особи померлою та прийняття ними спадщини, а це досить тривалий час, протягом якого буде залишатись зупиненим виконавче провадження і стягувач буде позбавлений можливості отримати задоволення своїх законних вимог. Відповідно до ч. 4 ст. 39 Закону протягом строку, на який виконавче провадження зупинено, виконавчі дії не провадяться, однак накладений державним виконавцем арешт на майно боржника, у т. ч. на кошти на рахунках і вкладах у банках та інших фінансових установах, не знімаються, державний виконавець продовжує вживати заходів щодо розшуку майна боржника або перевірки його майнового стану [1, с. 34]. У цій ситуації, коли значна частина майна боржника, який оголошений судом безвісно відсутнім, знаходиться під арештом і державний виконавець активно продовжує перевірки його майнового стану, функції опікуна над майном, залученого як представника безвісно відсутньої особи, фактично зводяться до функцій охоронця переданого йому майна, здійснення ж управління майном стає проблематичним.

Поряд з цим слід врахувати, що можливою є заміна сторони у виконавчому провадженні правонаступником, умовами застосування правонаступництва є: 1) допустимість переходу матеріальних прав і обов'язків від однієї особи до іншої відповідно до загальних норм правонаступництва; 2) відсутність заборон у здійсненні правонаступництва, передбачених не лише нормами цивільного права, а й нормами виконавчого провадження; 3) дотримання спеціальної процедури набуття правового статусу сторони у виконавчому провадженні, передбаченої чинним законодавством [10, с. 344].

Оскільки опікуну над майном безвісно відсутньої особи законом надається право приймати виконання цивільних

обов'язків на користь зазначеної особи, звичайно ж, мова не йде про прийняття виконання зобов'язань особистого характеру, то виправданою, на наш погляд, буде заміна у зобов'язанні не лише кредитора, а й стягувача у виконавчому провадженні. Якщо для здійснення такої заміни згода боржника не потрібна у цивільно-правових відносинах, то непотрібна вона й у виконавчих правовідносинах. Свою згоду на заміну опікун над майном фактично дав, підписуючи договір із органом опіки та піклування щодо здійснення управління майном безвісно відсутньої особи, хоча з метою уникнення непорозумінь до цього договору варто включити і положення про те, що опікун над майном набуває прав кредитора, окрім прощення боргу. Особа, визнана судом безвісно відсутньою, не має змоги явним чином висловити свою згоду на таку заміну, і оскільки опікун над майном згідно з законом діє в її інтересах, то припускається, що така згода є. Заміна кредитора в зобов'язанні є однією із підстав процесуального правонаступництва, а виконавчі правовідносини мають саме процесуальну природу, відтак правонаступником стягувача у виконавчих правовідносинах стає опікун над його майном і зупиняти виконавче провадження варто лише до визначення опікуна над майном стягувача, якщо останнього визнано судом безвісно відсутньою особою. Відповідно в тексті п. 1 ч. 2 ст. 39 Закону пропонується замінити слова «до визначення правонаступників боржника» словами «до визначення правонаступників стягувача та боржника». Слід зауважити, що відповідно до ч. 5 ст. 8 Закону передбачена й процедура заміни сторони її правонаступником у разі вибуття однієї із сторін, а оголошення особи безвісно відсутньою фактично підтверджує таке вибуття. Згідно з цією нормою Закону державний виконавець

має право звернутися до суду із заявою про заміну сторони її правонаступником, яку суд може розглянути в порядку окремого провадження. На нашу думку, право на звернення до суду із такою заявою слід надати також і опікуну над майном безвісно відсутньої особи, оскільки таке право, крім державного виконавця, мають лише сторони, а опікун над майном до здійснення заміни не є стороною виконавчого провадження.

Ці положення слід застосовувати і до заміни боржника у виконавчому провадженні з урахуванням згоди стягувача як кредитора в зобов'язанні. Підставою для зазначеної заміни має стати відповідний договір між кредитором (стягувачем) та новим боржником (опікуном над майном безвісно відсутньої особи), оскільки при укладенні такого договору, не змінюючи його змісту, є можливим конкретизувати окремі положення, що сприятиме своєчасному та належному виконанню [10, с. 339]. Якщо ж стягувач не дасть згоду на таку заміну, то він отримує перспективу задовольнити свої вимоги лише у разі якщо безвісно відсутня особа з'явиться і суд скасує відповідне рішення або боржника буде оголошено померлим і спадщину приймуть його спадкоємці, ставши правонаступниками. Маючи правовий статус сторони у виконавчому провадженні, опікун над майном отримує можливість більш повно захистити інтереси безвісно відсутньої особи, як сторона він може укласти мирову угоду із стягувачем, доцільно, щоб орган опіки та піклування дав на це свою згоду, і в такий спосіб розширити свої можливості щодо управління майном, яке після цього залишиться. А стягувач отримує задоволення своїх вимог, виконання рішення при цьому не затягуються через зупинення виконавчого провадження тощо. Відтак, на нашу думку, опікун над майном безвісно відсут-

ної особи має отримати у виконавчому провадженні не правовий статус представника, а сторони як правонаступника в зобов'язанні.

Виходячи із вищезазначеного, вважаємо за можливе зробити такі висновки:

1. Слід розглядати опіку над особистістю та опіку над майном як різні, однак суміжні правові інститути.

2. При необхідності постійного управління майном функції опікуна над майном особи, визнаної судом безвісно відсутньою, слід покладати на довірчого управителя, включивши до обов'язків останнього ще й положення, передбачені ч. 3 ст. 44 ЦК України для опікуна над майном.

3. З метою досягнення балансу інтересів всіх учасників виконавчих правовід-

носин пропонується доповнити ст. 1040 ЦК України частиною другою такого змісту: «Допускається у передбачених законом випадках звернення стягнення на майно особи, визнаної судом безвісно відсутньою, передане в управління. Визначення черговості та порядку вилучення майна із довірчого управління здійснюється за погодженням із управителем, який є опікуном над майном безвісно відсутньої особи».

4. Опікун над майном безвісно відсутньої особи у цивільно-процесуальних та виконавчих правовідносинах набуває правового статусу не законного представника, а правонаступника. Підставою для такого правонаступництва є заміна сторони в зобов'язанні.

Список використаної літератури

1. Виконавче провадження в Україні : зб. законодавчих актів / [упор. Роїна О. М.]. – К. : Алерта ; ЦУЛ, 2011. – 112 с.
2. Цивільний процесуальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 1 січня 2014 р. – К. : Паливода А. В., 2014. – 204 с. – (Кодекси України).
3. Бичкова С. С. Інститут представництва у виконавчому провадженні / С. С. Бичкова // Проблеми теорії і практики виконання рішень судів та інших органів : зб. наук. пр. за результатами Третьої міжнародної науково-практ. конф. (м. Хмельницький, 14-15 червня 2012 р.). – Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2012. – С. 113-121.
4. Харитонов Є. О., Харитонова О. І., Дрішлюк А. І. Добровільне представництво у цивільному праві України : навч. посіб. – К. : Істина, 2007. – 176 с.
5. Підпригора О. А. Римське приватне право : підруч. для студ. юрид. спец. вищих навч. закладів : вид. 3-є, перероб. та доп. / О. А. Підпригора. – К. : Ін Юре, 2001. – 440 с.
6. Енциклопедія цивільного права України / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; відп. ред. Я. М. Шевченко. – К. : Ін Юре, 2009. – 952 с.
7. Цивільний кодекс України : науково-практ. коментар. – Вид. третє, перероб. та допов. ; відп. ред. Є. О. Харитонов. – Х. : Одісей, 2007. – 1200 с.
8. Цивільне право України. Загальна частина : підруч. / За ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, Р. А. Майданика. – 3-тє вид., перероб. і допов. – К. : Юрінком Інтер, 2010. – 976 с.
9. Цивільне право України. У двох частинах. Ч. 1. Підруч. / За заг. ред. Шишки Р. Б. та Кройтора В. А. – Х. : Вид-во ХНУВС, 2008. – 516 с.
10. Ятченко Є. О. Делегація та cesія як підстави правонаступництва у виконавчому провадженні / Є. О. Ятченко // Держава і право : зб. наук. пр. Юридичні і політичні науки. Вип. 57. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2012. – С. 338-344.